

AZERBAIJAN RAKS GİYİMLERİNDE ULUSAL GELENEKSELLİK*

Terlan Mehdiyeva AZIZZADE*

ÖZET

Türk kültüründe toplumsal ifade biçimlerinden biri de dans olmuştur. Dolayısıyla Azerbaycan Türklerinin dans tarihinde giyim kültürü son derece önemli olmuştur. Kendi tarih ve kültürümüzden kök alarak şekillenen Azerbaycan Türklerinin giyim kuşama, aynı zamanda farklı kültürel unsurları bir araya getirip harmanlayarak küresel kavram yolunda da olumlu bir çaba göstermektedir. Geleneksel ve yerel olanı bugünün yapıtları içerisinde tutmak ne derece mümkündür sorusu çalışmanın temelini oluşturacaktır. Bildiride Azerbaycan Türklerinin dans giyim kuşam kültürünün çağdaş yorumları ve modayla ilişkisi araştırılarak, gelenekselden moderne doğru değişim ele alınacaktır. Giyim kültürümüzün dans alanı üzerine odaklanarak çağdaş moda tasarımlarından örneklendirmeler yapılacaktır. Azerbaycan Devlet Dans grubu için hazırlanan giyimler analiz edilerek, onların dikilişi, tasarım özellikleri üzerinde durulacaktır. Azerbaycan'ın çağdaş giyim ressamlarının yaratıcılığı, (yeni konstruktif formların ve giyim unsurlarının araştırılması ile sınırlanmadığından) yüzyıllardır geleneklerin yaşatılması ve geliştirilmesine çalışan ressamlardan örnekler verilerek anlatılacaktır. Azerbaycan Türklerinin geleneksel dansları "Uzundere", "Enzeli", "Gaytağı" vs. giyim kuşağının karakteristik özellikleri, aynı zamanda "Minbir Gece", "Nizami", "Leyli ve Mecnun" operası giyimlerindeki bedii tasarımlar ele alınacaktır. Azerbaycan milli giyimlerinin tebliğinde özellikle emeği olan Devlet sanatçıları Bedire Efganlı, Maral Rehmanzade, Mayis Ağabeyov, Tahir Tahirov, Elçin Aslanov vb. tasarımlarından örneklerle sunum sonuçlanacaktır.

Anahtar Sözcükler: Azerbaycan, Milli, Giyim, Raks, Folklor, Dekor, Ressam, Kumaş

NATIONAL TRADITIONS IN THE DRESSING OF AZERBAIJANI DANCE

ABSTRACT

Dance is one of the forms of expression in Turkish culture. Thus the dressing culture of Azerbaijani Turks was very important in their history of dance. Dressing of Azerbaijanis which was originated and shaped through Turks' history and culture includes elements from other different cultures too, which is a positive thing for the global motivations of the culture. Main concern of this article will be the question of the possibility of binding today's work with the traditional and local characteristics. In this presentation I will discuss the contemporary approaches to dressing of Azerbaijani dancers and its relation to fashion. I will also mention its historical development from tradition to modern forms. I will give examples of contemporary fashion designs from the perspective of dressing style of our dance culture. Costumes prepared for Azerbaijani State Group of Dance will be analyzed and their design and sewing methods will be elaborated. The creativity of contemporary Azerbaijani dress painters is not limited to the research of new constructive forms and dressing elements. Thus I will mention such painters whose work tends to improve the traditions and sustain their existence at the same time. Main characteristics of the traditional dances of Azerbaijanis such as "Uzundere", "Enzeli", "Gaytağı" will be mentioned as well as the dressing design of the operas "Minbir Gece", "Nizami", "Leyli ve Mecnun". I will finalize my presentation by mentioning the state artists such as Bedire Efganlı, Maral Rehmanzade, Mayis Ağabeyov, Tahir Tahirov, Elçin Aslanov who worked to sustain and improve the national dressing of Azerbaijanis.

Keywords: Azerbaijan, national dressing, dance, folklore, decoration, painter, fabric.

Giriş: Türk kültürünün toplumsal ifade biçimlerinden olan dansın, Azerbaycan Türklerinin de kültüründe önemli yeri vardır. Dans tarihinde giyim kültürünün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Kendi tarih ve kültürünü ve farklı kültürel unsurları bir arada harmanlayarak şekillenen Azerbaycan Türklerinin giyim kuşama, zenginliği ve çok çeşitliliği ile ilgi odağı olmuştur (Şekil 1). Azerbaycan halkının tarihi ve milli kültürü ile ilgili temel vasıflarından biri de milli giysilerdir. 17. yüzyılda Yakın Doğu'nun en büyük ipekçilik ülkesi olarak tanınan Azerbaycan'ın Şirvan eyaleti ipekçilik bölgesi idi. Ayrıca Şamahı, Baskal, Gence, Şeki, Şuşa bölgelerinde de ipekçilik üretimi çok gelişmişti. Bu bölgelerde ipek kumaştan şık, süslü, işlemeli, zarif kadın başörtüleri üretiliyordu. Giysinin stili onun sahibinin aile durumunu ve yaşını yansıtıyordu. Bekar kızlar ve evli kadınların giysilerinden farklıydı. Genç kızlar parlak kumaşlar kullanır ve şık giyinirlerdi (<http://azerbaijans.com/content>). Azerbaycan geleneksel giyiminde çeşitli baş giysileri, ayakkabılar ve yerli kuyumcuların yarattığı kuyumculuk ürünleri kullanılır. Süslemelerin basit unsurları olan düz ve kırık çizgi, zikzak, daire, üçgen, küçük eşkenar dörtgen ve nokta vb.'rine erken bronz (M.Ö. üçüncü binyıllık) dönemine ait pişmiş kaplar üzerinde de rastlanır. Bu, Azerbaycan Türklerinin eski bezeme sanatının benzeridir. Azerbaycan sanatının gelişimi hakkında birçok tüccar, seyyah ve diplomat ilginç bilgiler verirler. İtalya seyyahı Marko Polo (19. yüzyıl) Şamahı ve Berde'nin ipek ürünlerinin güzelliğini anlatır. İngiliz seyyahı- tüccar Antony Cenkinson (16. yüzyıl) yaz sarayının debdebelerini açıklar; "Kral ipek ve altınla bezeli zengin bir çadırda oturuyordu, onun elbisesi inci ve kıymetli taşlarla kaplıydı" (İbadova, 2011). 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında nakış işlemlerinde kullanılan kumaşlar yerli üretime ait ganovuz, darayı ve kadife idi. İnci ve boncukla işlemler büyük ilgi uyandırır. Onlarla eskiden beri kostüm

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü tarafından 08-10 Ekim 2012 tarihleri arasında düzenlenen "1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, terlanm@gmail.com.

unsurlarını ve eşyalarını donatırlardı. Parlak süslerle dikme, aplikasyon ve spiral dikme daha geç dönem yöntemleridir (Şekil 2). İbadova'nın; "beşeriyeti müziksiz, danssız düşünemeyiz. İlk çağlardan günümüze insanoğlu sevincini ve kederini, nefretini şarkı ve dans aracılığıyla ifade etmiştir. Danslar eski dini düşüncelerin zaruri keyfiyeti olmuştur. Eski insanlar kendi dansları için süjeleri dövüş ve sahnelerden alıyorlardı. Tüm dönemlerde ibadet dansları insanları ilahi güce, transsendental dünyaya kavuşması için yol, yöntem olmuştur. Orta çağlarda dini tarikatların merasim dansları da günümüze kadar ulaşmıştır. Halk danslarının muhtelif türleri daha orta çağlarda tören danslarından şekillenmiştir" (2011a) bu betimlemesi, dansın önemini anlatmaktadır. Azerbaycan hükümdarlarının saraylarında yüksek ustalığı ile dikkat çeken dans grupları olmuştur. 16. yüzyıl Azerbaycan minyatür sanatının gelişmesinde özel yeri olan Tebrizli ressam Soltan Mehemmed'in eserlerinde de dansların ve müzik aletlerinin tasvirine geniş yer verilmiştir. İbadova kadın giysileri ayrıntılı biçimde açıklar;

"Kaynaklardan da bilindiği gibi, 16. yüzyılın birinci yarısının ananesine göre uygun olarak iki elbise giymişlerdir. Kadın dansözleri yakası oymalı ve çok sayıda düğmelerle kapanan düz kesimli sinelikli alt elbise kullanmışlardır. Onun üstünden uzun dar kollu, göbeğin kenarında kapanan, aşağıda ise dizleri hizasında yeniden aralanan, burun şekilli yakası olan, uzunluğu topuğa kadar uzanan başka bir elbise giyinilirdi. Bu elbiseler düz kesimliydi ve bele bağlanan kemerle büzdürülüyordu. Rakkaseler (dansöz kadınlar) alna düşen, yassı tepeli kısa başlığa tutturulmuş beyaz örtü kullanırdı. Bu rakkaselerin giysilerinde rastlanmamış bir uygulama da, ucu kemere tutturulmuş ikinci ucu omuza çevrilerek baş giysisine bağlanmış ince uzun kumaş şerittir. Başörtüsünün arkasına tutturulmuş olan bu küçük atkının serbest uçları omuzun üstünden arkaya atılarak sarkıtılıyordu. Üst elbiseler uzun ve dirseklere kadar yarım kolluydu. Bazı giysiler daha kısaydı. Yine bu yüzyılda "Cengi" adı verilen dansçı kadın grubunun giyimi ipek, şifon ve tül den dikiliyordu. Ayakkapları yumuşak deriden yapılıyordu, iç ayakkabılar ise daha ince deri türü olan kırmızı tumaçtan, bazen de kalın ipek kumaştan yapılarak güle betinle (paftayla) çevrilerek, şiş dik burunlu, alçak topuklu arkası açık yapılıyordu. Bu daha sonraki yüzyıllarda (19.yy) doğal olarak değişime uğramıştır" (2011a). Şair Nizami Gencevi de (1141-1209) saray rakslarına yapıtlarında yer vermiştir. Şunu da belirtelim ki "raks" sözünü ilk defa Nizami eserlerinde kullanmıştır. Çok eski zamanlardan oyun ve raksın tek bir süjede birleştiğini belirtmektedir. Halk oyunları çeviklik, güzellik, kıvraklığı, insani duygular aşıl原因, iyiyi koruyan, yardım eden folklor türlerindedir. Azerbaycan halk oyunları konuları, içerikleri ve forumları bakımından çok zengindir. Kuşkusuz günümüze ulaşmayan, değişik özellikler eklenen birçok oyunlar vardır. Azerbaycan halk danslarının birçoğu günümüzde bile oyun özelliklidir. Kültür tarihimizde çağımıza ulaşan, halk danslarına; "Yalli", "Gülüm Ey", "Cehribeyim", "Gitgülda" vb. örnekleri verebiliriz. Azerbaycanda bugün faaliyet gösteren birçok halk dansı grupları yurt dışında da başarıyla ülkemizi temsil etmektedir.

Azerbaycan Devlet Dans Grubu'nun repertuarına dahil olan halk danslarımız için hazırlanan giyim biçimleri, kuşkusuz geleneksel halk giyimlerinden kumaş, renk seçimi ve başka unsurların stilize olunması nedeniyle farklılık oluşturur. Bu tür yaklaşım kadın ve erkek dans giyimlerinde ortaya çıkmaktadır. Öyle ki bazen kollar sadece omuzda birleştirilmektedir. Bu da kanımızca giysiye estetik bir kaygının yanı sıra işlevsel bir tasarımdır. Başka bir örnek de, erkek dansçılar tarafından kullanılan "finka" adlı şalvardır. Finka, dansa hareket özgürlüğü sağlayan esnek kumaştan yapılan bir alt giysidir. Azerbaycan geleneksel giyimleri temelinde dans giyim modellerini tasarlayan ressamlar bu noktaları dikkate alarak, göze hitap eden, her bir dansın icra tarzına uygun dans kostümleri hazırlamışlardır. Azerbaycanda sahne dekoru ve kostüm tasarımı alanında uzun yıllar son derece verimli çalışmış ressamlardan Devlet sanatçıları Bedure Efganlı, Maral Hehmanzade, Mayıs Ağabeyov, emektar sanatçılardan Elçin Aslanov, Tahir Tahirov'un geleneksel Azerbaycan giyimlerini günümüz taleplerine uyarlayan tasarımları dikkat çekicidir. Qasimova, Efganlı'yı şöyle tanımlar; "uzun yıllar tiyatro, sinema ve balede kostüm tasarımcısı gibi faaliyet gösteren Azerbaycan Cumhuriyeti halk sanatçısı Bedure Efganlı (1912-1990) milli sanatımızın gelişmesi ve şekillenmesinde emeği olan sanatçılarımızdan biridir. Azerbaycan'ın sahne ve kostüm tasarımı alanında muntazam çalışarak sanatın derin sınırlarına vakıf olmak için durmadan çalışmıştır (2000). Efganlı, 1930'lu yılların ikinci yarısında yükseliş gösteren Azerbaycan tiyatrosunun görkemli yönetmen ve aktörleri olan; Adil İskenderov, Mehdi Memmedov, Hesen Seyidzade, dünyaca ünlü besteci Fikret Emirov vb. diğer yaratıcı insanların arasında çalışıyordu. Qasimova O'nun tasarımları için; "Bedure Efganlı'nın ortaya koyduğu tasarımlardaki zariflik, lirizm, doğa manzaralarının romantik tasviri, lakonikliği, alanın geniş hacmi ile küçük ölçülerinin biri birine uygunlaştırılması onun yaratıcılığının başlıca özellikleridir. Sanatçı ister çağdaş, isterse de klasik eserlerde sahne ve kostüm tasarımlarda yalnız olayın geçtiği ortam değil, karakterlerin tam açılmasına da özen gösteriyor. 1959 yılında Moskova'da geçirilen Sanat Festivalinde "Ferhat ve Şirin", "Vagif", "Otello" vb. tiyatro oyunları için tasarladığı tasarımlar yüksek değerlendirilmiştir ve "Şeref Nişanı" ile ödüllendirilmiştir" demiştir (2000). Bedure Efganlı, milli giyimleri stilize ederek günümüze uygun tasarlamaktadır. Müziğin ve renklerin ritminin döneme uyarlanmasındaki ustalığı sanatçının yaratıcılığını ortaya koyan özelliklerdir (Şekil 3). Azerbaycan'ın tüm bölgelerinde çok yaygın olan "Uzundere" (Şekil 4) ve "Enzeli" dansları bir erkek ve bir kadın dansçı tarafından düet şeklinde icra edilir. Bu danslar için sanatçı Tahir Tahirov'un tasarladığı kostümler dikkat çekicidir. İbadova, Tahirov'un yeniliklerini şöyle aktarmaktadır; "...kadın dansçılar için stilize ettiği kostümlerde, geleneksel omuz ve bel giysilerinden vaz geçerek elbise şeklinde tasarlamıştır. Elbisenin göğüs kısmı kadifeden kesilmiş ve altın renkli kurdeleler, taşlar ve incilerle zengin tasarlanmıştır. Göğüs kısmının sanatsal tasarımını oluşturan omuzlardan uzanan ve göbeğinin üstünde birleşerek üçgen oluşturan dekoratif çizgiler dansçının göğüs bölgesini öne çıkararak, belini ise daha da inceltir. Bu dekoratif çizgiler, bel kısmından biraz da aşağı doğru, kalçaların üstüne dek uzatılmıştır ki, bu da Doğu kadınına özel dolgun vücut çizgilerini öne çıkarıyor" (2011b). Tahirov'un erkek dansçıları için yaptığı tasarımlarında dansçıların biri birini tamamlaması için uygun dekoratif ayrıntılar dikkat çeker. Firuze renkli saten kumaştan kesilmiş yeleğin kollarında kadın dansçının kostümünde kullanılan yeniler mavi kadifeden kesilmiş ilaveler tasarlanmıştır. Sanatçı Tahirov'un bu iki dans için tasarladığı erkek ve kadın kostümleri kendi konstrüktif çözümü ve tasarımı ile belirginleşir. Emektar ressam Tahir Tahirov'un yaratıcılığını aynı zamanda Azerbaycan Devlet Dram Tiyatrosu, Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu sahnesindeki eserlerin karakter çeşitliliğine, karakterlerin özelliklerini, konu ve anlamı ortaya çıkaran, yaşadığı döneme uyum sağlayan tasarımlar

tamamlıyor. Tabii ki, geleneksel ve çağdaş milli dansların tüm olgunluğu ve mükemmelliği ile izleyiciye sunulmasında giyim önemli olduğu gibi, bale ve opera kahramanlarının karakteristik özelliklerini çözmek için şüphesiz, sanatçının tasarladığı kostümün mühim rolü var. Sanatçının tasarımlarındaki özelliği ortaya koyan “Nizami” ve “1001 Gece” balesini, aynı zamanda “Babek” filmi için tasarladığı dekor ve kostümler önemli çalışmalarıdır (Şekil 5,6). Pembe- sarı, kahve- sarı (Nizami balesi), pembe- koyu kırmızı (1001 Gece balesi), koyu yeşil- kahve-gri (“Babek” filmi) renkleri kullandığı erkek kostümleri çok uyumlu renk geçitleri ile birlikte, bale sanatının taleplerine uyan, kumaşın cazibeliliğini ve son derece işlevselliği ile gösterinin daha da ilgi çekmesini sağlamıştır. Kostüm tasarımcısı, tasarladığı kostümde rol karakterinin açılmasına yardımcı olacak şekilde kostümleri tasarlamalıdır. Ülkelerin tarihlerindeki gelişmeler kostümlerin biçimini değiştirdiği gibi, tiyatro ve bale sahnesinde oynanan konuların da değişmesinde etken olmaktadır. Bu konuyu dikkate alan ve kostümlerin bunu yansıtmasına önem veren T.Tahirov’un tasarımları, oyuncu karakterin çözülmesinde izleyicisine bir anlamda yardımcı da oluyor. Şekil 4’te yer alan “1001 Gece” balesinde sanatçı sahnenin ruhuna, mekâna, mevsime elverişli olmasının yanı sıra, rolün uygunluğuna tizlikle dikkat etmiştir. Tarihsel özellikleri estetik çizgi ile birleştirmeye çalışan sanatçı, çağın karakteristik özelliklerini vurgulamıştır. Sanatçının tüm sahne kostümlerinde, oyuncunun karakterini yansıtmasında rolü vardır. Sanatçı, oyuncunun kostümüyle bütünleşmesine, gösterinin dekoruyla, kişiliğiyle bağlantı kurarak karakterin açılmasına yardımcı olmuştur. “Gaytağı” raksının melodisi 19. yüzyılın sonlarında Şeki bölgesinde ortaya çıkmıştır. Ritmik, çevik, coşkulu bir erkek dansıdır. Sanatçı, dansın melodisindeki özelliklere ve icra tarzına uygun kostümler tasarlanmıştır. Siyah-yeşil renkleri kullanarak, altın işlemeli yeşil saten kumaştan kesilmiş yelek ve onun üstünden giyilen kadife çuha (kumaştan yapılan, beli büzgülü ve üstten giyilen Kafkasya yöresine ait bir erkek elbisesi) desti daha yaygındır. Uzunluğu dize kadar olan çuhanın etekleri dansa uygunlaştırılarak yelekle aynı uzunlukta tasarlanmıştır. Bitkisel motifli işlemeler yeleğin boyun ve sine kısmını, çuhanın yaka ve kollarını kapamaktadır. Kollar omuzdan tutturularak aşağı doğru serbest bırakılır. Gaytağı dansının karakteristik özelliklerinden biri de diz üstü oturmak olduğundan dizlere sırtıklı (kaba dikiş) dizlikler yapılmıştır. Kenar kısımları altın renkli kurdele ile kaplanarak, altın renkli işlemelerle uyum sağlanmıştır. Dansçının başındaki yüksek başlığın (çalma papak) etrafını dönen kumaş sağ taraftan omuza düşer. Tasarımcı sanatçıların yaratıcılığı, konstrüktif biçimlerin ve giysi unsurlarının çözülmesi ile bitmemektedir. Günümüzün hayat tarzıyla bağdaşmayan milli giysilerin uygulama yöntemlerinden birisi, geleneksel üslubu koruyan dansların hareketlerine uygunlaştırarak tasarlanmış kostümlerdir.

Sonuç olarak; Azerbaycan dekor ve kostüm sanatçıları, gösterinin ruhunun görsel ifadesini, sahne ve kostüm tasarımları ile vermeye çalışmışlardır. Azerbaycan milli giyimlerinin en karakteristik özelliklerinden biri de, tasarımcı ressamların klasiklerin eserlerine müracaat ederken yaşanan dönemle ilgili çeşitli bilgileri tasarımları aracılığıyla dönemin yaşam tarzı, zevkleri, psikolojisi, genel olarak dönemle ilgili çeşitli bilgilerin çağdaş yorumlama ile ortaya koymalarıdır. Sahne ve kostüm tasarımları görsel sahnenin en güçlü ifade unsurudur. Çağdaş Azerbaycan moda tasarımcıları ülkemizin sınırları içerisinde yerel ve farklı kültürel unsurlarını bir araya getirerek, küresel kavram yolunda olumlu neticeleri olan çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Milliliğimizden fazla kopmadan çağdaş yorumlarıyla eski ve yeni nesil sanatçıları, çağdaş yoruma katkısı olan çalışmaları ile izleyicisini etkilemeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Dünyamaliyeva, S. (2003). “Azerbaycan Geyim Medeniyeti Tarixi”, Elm. Dergisi Sayı: 4, S.34. Bakü.
 İbadova, G. (2011a). “Tahir Tahirovun Reqs Geyimlerinde Millilik enenesi”, Medeniyet Dünyası Der. (12). s. 155-163. Bakü.
 İbadova, G. (2011b). “Orta esirlerin Merasim Ve Meclislerinde Musiqçilerin Ve Reqqasların Geyim Nümunelerinin Özelliği”, Medeniyet Dünyası Dergisi. (22) s. 174-179. Bakü.
 Qsimova, E. (2000). “Teatr Ressamı Bedure eqfanlı” Qobustan Gözel Senetler Toplusu Dergisi. (4), s. 85-87. Bakü.
 Nizami (1946). “Beş Poema-M.”, Birleşmiş Dövlət Neşriyyatı, Bakü.
 Memmedov, A. (1972). “Azerbaycan Reqsleri”, Elm ve Heyat Dergisi, Sayı: 7, S. 24-28. Bakü.
 Садыхова, С.Ю. (2007). Азербайджанский Костюм XIX века как отражение уровня развития декоративно-прикладного искусство. Елм Дergisi, Sayı: 4, S.192. Bakü
[http://azerbaijans.com/content/Azerbaycan'ın Milli Giysileri?](http://azerbaijans.com/content/Azerbaycan'ın_Milli_Giysileri/) (01.08.2012)

Şekil 1,2: Azerbaycan Milli Giyimleri ve Yöresel Giysileri. Şekil 3, 4: Azerbaycan Dans Giyimleri ve “Uzun Dere” Halk Dansı Şekil 5- 6: 1001 Gece Balesi

ANTALYA KORKUTELİ YÖRESİ KIRKPINAR KÖYÜ GELENEKSEL GELİN GİYSİLERİ*

H. Tuba KIZILKAYA*

ÖZET

Tarihi çok eskilere dayanan Antalya, tüm tarihi ve doğal güzelliklerinin yanı sıra büyük bir incelik ve derinlik gösteren örf ve adetlere sahiptir. Antalya'nın Batı ilçelerinden olan Korkuteli'de de bu geleneklerden önemli bir kısmı günümüzde çoğu unutulsa ya da uygulanmasa bile düğünlerde ön plana çıkmaktadır. Düğünleri öncelikli kılan ise gelin giysileridir. Gelin giysileri göz alıcı renkleri ve şekilleri ile ilk kez görenleri şaşkınlığa uğratmaktadır. Günümüzde kullanılan tek renge yönelik gelin giysilerinin sıradanlığını eski dönemlerde çok renkli ve desenli gelinlikler almaktadır. Bu özel giysilerin kumaşları, işlemeleri ve kullanılan aksesuarlarının o zamanın şartlarında ailelerin elde edebilecekleri en iyi malzemeleri içermesi aynı zamanda toplumsal yapı içerisinde farkındalık oluşturması açısından da önem taşımaktadır. **Anahtar Sözcükler:** Antalya, Korkuteli, Kırkpınar Köyü, Geleneksel Giyim, Geleneksel Gelin Giyimi.

TRADITIONAL BRIDAL DRESSES OF KIRKPINAR VILLAGE, KORKUTELİ COUNTRY, ANTALYA

ABSTRACT

Antalya based on the very old has a great subtlety and depth, showing the customs and traditions in addition to all the historical and natural beauties. An important part of this tradition, even today, many forgotten or not applied come to the fore at weddings in the western district of Antalya Korkuteli. In weddings, bridal dresses that are a priority in the Plateau of Buyukkoy, Kırkpınar village. The Cac, veil, shirt, underwear, kebe, baggy trousers and belt with eye-catching colors surprised those who saw it first time brides. The only colors used today for the bride dresses, but there are very colorful and patterned dresses in ancient times. The need for special fabrics, garments, accessories used in both treatments, and both families can obtain conditions of that time to include the best materials but also because it creates awareness in the social structure is also important.

Keywords: Antalya, Korkuteli, Kırkpınar Village, Traditional Wear, Traditional Bridal Wear.

Antalya'nın yerli halkının yaylası olan Korkuteli; doğusunda Antalya merkez ilçesi, batısında Fethiye, Gölhisar ve Çavdır ilçeleri, güneyde Elmalı ve Kumluca ile kuzeyinde ise Bucak ve Tefenni ilçelerinin çevrelediği Bey Dağlarının Akdenize bakan yüzünün arka kısmındaki düzlük ve tepelerin oluşturduğu alanda yer alan bir konuma sahiptir. Toplumsal birlikteliğin önemli yapı taşlarından biri olan düğünler ve bu süreçte geleneklerin çeşitliliği Korkuteli yöresinde de kendini göstermektedir.

Korkuteli Yöresi Evlenme Gelenekleri ve Kırkpınar Köyü Gelin Giysileri: Korkuteli yöresinde evlenme merasimi; kız isteme, nişanlılık dönemi, dürü, çeyizin serilmesi ve düğün aşamalarından oluşur. Korkuteli'nde kız ve oğlan tarafları birbirlerine çeşitli hediyelikler alır. Bunlar arasında ziynet eşyaları, gelinin giysileri ve dürü için gerekli olan malzemeler yer alır. Dürü; kız tarafından erkek tarafına verilen hediyelerdir. Kız evi erkek evinden dürü için pamuklu el dokuması kumaş ve pamuklu iplik ister. Bu iplikleri dokuyarak dürü hazırlar. Dürüde; erkeklere göynek, don, ucu işlemeli uçkur, tozluk, para kesesi ve çevre, kadınlara da dastar adı verilen dikdörtgen şeklindeki örtüler, örme para kesesi ve çorap yer alır. Çeyiz, Korkuteli'nde önem verilen bir uygulamadır. Evlenme düğünü adetlerinde, gelin çeyizinde giyim ve mekân tekstilleri ile mutfak – banyo eşyaları yer alır. Oğuz, kültürümüzde yer alan çeyizin içeriğini şöyle aktarmaktadır. “Eski dönemlerde evlenecek kızların çeyizinde otuz - kırk çift el örgüsü çorap bulunur ve bunlar asılan çeyizlerde görülürdü. Genç kızlar kendi aralarında süren çeyiz yarışlarında aynı zamanda o yöre halkının zevkini, anlayışını ve motif zenginliğini ortaya koyarlar (2004: 544). Korkuteli'nde çeyizde; kilim, iki köşe minderi, dokuma seccade, yün yatak ve yorgan, en az yirmi çift örgü çorap, on- on iki don, ondört - onbeş göynek, on - onbeş dastar, işlemeli çevre ve uçkur bulunur. Çeyiz toplandıktan sonra bundan dürüler çıkartılarak bohçalara konulur. Perşembeden perşembeye sekiz gün süren düğünün ilk altı gününde düğün için verilen yemekler, kadınlar arasındaki eğlenceler ile devam eder. Çarşamba günü kına yapılır. Perşembe günü kınası yıkanan geline dualar ile zülûf (başın iki yanında yanaklara inen kısa saçlar) ve kırpma (kâkül) kesilir. Gelin evden çıkmadan babası tarafından kuşağı bağlanarak duvağı örtülür ve ayak kabısı giydirilir. Damat evine gelen gelin için koç kesilerek ertesi gün başı geline temizlettirilir. Düğünün ertesi günü gelin tekrar giydirilerek “gelin yüzü” adı verilen merasim yapılır ve gelin evi tarafından hazırlanan dürüler damadın yakınlarına verilir. Büyükköy'ün yaylası iken muhtarlık verilerek köy statüsü kazanan Kırkpınar köyü ile eski adı Alafaradın olan Büyükköy'de düğünlerde gelinler tarafından kullanılan giysiler şunlardır:

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü tarafından 08-10 Ekim 2012 tarihleri arasında düzenlenen “1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Öğr. Gör., Niğde Üniversitesi Bor Halil Zöhre Ataman Meslek Yüksekokulu, tkizilkaya@nigde.edu.tr